

VARLAM SALAMOV

Povestiri din Kolîma

Renașterea zădeii •
Mănușa sau PK-2

Traducere din limba rusă și note
de Alexandra Fenoghen

POLIROM
2022

Cuprins

Renașterea zadei

Poteca.....	7
Grafitul.....	9
Debarcaderul iadului.....	15
Liniștea	17
Două întâlniri.....	25
Termometrul lui Grișka Logun	30
Razia	38
Ochi neînfricați.....	46
Marcel Proust.....	51
Fotografia decolorată	56
Șeful Direcției politice	60
Riabokon	65
Viața inginerului Kipreev	70
Durerea	87
Pisica fără nume	97
Pîinea altuia	104
Furtul.....	105
Orașul de pe munte	107
Examenul	119
Scrisoarea.....	131
Medalia de aur	137
Lîngă scara de la șa	173
Ghirei Han	185
Rugăciunea de seară	199
Boris Iujanin	202
Vizita lui Mister Popp	211

Veverița	222
Cascada.....	226
Îmblinzind focul.....	229
Renașterea zadei	235

Mănușa sau PK-2

Mănușa	243
Galina Pavlovna Zibalova.....	280
Lioșa Cekanov sau colegi de proces în Kolîma.....	298
Triangulație de ordinul III	309
Roaba (I).....	317
Roaba (II).....	320
Cucuta	337
Doctorul Iampolski	341
Locotenent-colonelul Fraghin.....	351
Înghețul veșnic	358
Ivan Bogdanov.....	363
Iakov Ovseevici Zavodnik.....	372
Șahul doctorului Kuzmenko	386
Omul de pe vapor.....	390
Aleksandr Gogoberidze	392
Lecții de iubire	399
Nopti ateniene	409
Călătorie spre Ola	421
Locotenent-colonelul din Serviciul medical	428
Comisarul militar	444
Riva-Rocci	454
<i>Tabel cronologic</i>	<i>475</i>
Despre ediția românească a <i>Povestirilor din Kolîma</i>	481

— N-aveți spirit de observație. Munca pe care o fac îmi aduce venituri suficiente.

— Și ce faceți?

— Joc cărți.

— Cărți?

— Da. Poker.

— Cu străinii?

— Păi de ce cu străinii? Dacă joc cu străinii nu mă aleg cu nimic, în afară de o anchetă penală.

— Cu ai noștri?

— Desigur. Sînt aici o grămadă de burlaci. Și mizele sînt mari. Am o grămadă de bani, o duc bine și-i sînt recunoscător tatei: el m-a învățat să joc bine poker. Nu doriți să încercați? Vă învăț într-o clipă.

— Nu, vă mulțumesc.

L-am introdus întîmplător pe Levin în povestirea despre Mister Popp, pe care nu reușesc nicicum s-o încep.

La firma Nitrogen montajul mergea excelent, comanda era mare și directorul-adjunct a venit personal în Rusia. M. Granovski, directorul Combinatului chimic de la Beriozniki, a fost anunțat din timp, de o mie de ori, de venirea lui Mister Popp. Socotind, potrivit protocolului diplomatic, că el, M. Granovski, vechi membru de partid și director de șantier al celui mai mare obiectiv al primului cincinal, îi este superior patronului firmei americane, a hotărît să nu-l întîmpine personal pe Mister Popp la gara Usolie (mai tîrziu, această gară a fost numită Beriozniki). Nu dădea bine. Îl va întîmpina la administrație, în biroul său.

M. Granovski fusese informat că oaspetele american vine cu un tren special, locomotiva și vagonul aparțineau oaspetelui. Cît despre ora sosirii trenului în gara Usolie, Directorul șantierului știa de trei zile dintr-o telegramă de la Moscova.

Ritualul întîlnirii a fost elaborat din timp: îi vor trimite oaspetelui mașina personală a directorului șantierului, iar șoferul îl va duce la hotelul pentru

străini. Acolo, comandantul hotelului, Țiplakov, un membru de seamă al partidului, păstra de trei zile cea mai bună cameră pentru musafirul de peste mări. După ce-și făcea toaleta și lua micul dejun, Mister Popp urma să fie adus la birou, apoi trebuia să înceapă partea de afaceri a întâlnirii, planificată minut cu minut.

Trenul special cu musafirul de peste mări trebuia să sosească la ora nouă dimineața. Încă de cu seară, șoferul personal al lui Granovski fusese convocat, instruit și înjurat de nenumărate ori.

— Tovarășe director, poate ar fi mai bine să duc din seara asta mașina la gară. O să înnoptez acolo, se neliniștea șoferul.

— În nici un caz. Trebuie să arătăm că la noi totul se execută cu precizie, treaptă cu treaptă. Trenul șuieră, încetinește și atunci tu vii spre gară. Numai așa.

— Bine, tovarășe director.

Extenuat de nenumăratele repetiții – s-a dus de zece ori cu mașina goală la gară, a calculat viteza, a socotit timpul –, în noaptea de dinaintea sosirii lui Mister Popp, șoferul lui M. Granovski a adormit și s-a visat la tribunal. Sau în '31 oamenii încă nu visau tribunale?

Omul de serviciu de la garaj, cu care directorul șantierului nu dusesese nici un fel de tratative confidentiale, l-a trezit pe șofer când a sunat cineva de la gară. Acesta a pornit în grabă mașina și s-a repezit să-l întâmpine pe Mister Popp.

Granovski era un om de acțiune. În ziua aceea a venit la cabinet pe la ora șase, a ținut două ședințe, a tras trei „săpuneli“. La cel mai mic zgomot de jos trăgea draperiile și se uita de la fereastră spre drum. Musafirul din străinătate nu se vedea.

La ora nouă și jumătate a sunat ofițerul de serviciu de la gară, era chemat directorul șantierului. Granovski a ridicat receptorul și a auzit o voce slabă, cu un pronunțat accent străin. Vocea

și-a exprimat uimirea că Mister Popp este așa de prost primit. Nu era nici o mașină. Mister Popp roagă să i se trimită o mașină.

Pe Granovski l-a apucat turbarea. Sărind peste trepte și respirînd greu, a ajuns la garaj.

— Șoferul dumneavoastră a plecat la șapte și jumătate, tovarășe director.

— Cum adică la șapte și jumătate?

Se auzi claxonul unei mașini. Șoferul, cu un surîs amețit pe chip, păși pragul garajului.

— Ce faci, fir-ai tu să fii...

Dar șoferul i-a explicat cum stau lucrurile. La șapte și jumătate venise trenul de pasageri de la Moscova. Cu el se întorcea din concediu directorul financiar al șantierului, Grozovski, împreună cu familia. Acesta a chemat mașina lui Granovski, cum făcea întotdeauna. Șoferul a încercat să-i explice cum stă treaba cu Mister Popp, dar Grozovski a spus că e vorba de o greșeală – el nu știa nimic – și i-a ordonat șoferului să vină imediat la gară. Șoferul s-a dus. S-a gândit că s-o fi anulat treaba cu străinul și, în general, Grozovski, Granovski... El nu știa pe cine să asculte, îl apucase amețeala. S-au dus cale de patru kilometri în noua așezare Ciurtan, unde era locuința lui Grozovski, șoferul i-a ajutat la căratul bagajelor, apoi gazdele l-au cinstit...

— Stăm noi de vorbă mai tîrziu despre cine-i mai important pe lume, Grozovski sau Granovski. Acum șterge-o repede la gară.

Șoferul a zburat pînă la gară, nu era nici ora zece. Mister Popp nu era într-o dispoziție prea grozavă.

Fără să vadă prea bine pe unde merge, șoferul l-a dus în goană pe Mister Popp la hotelul pentru străini. Mister Popp s-a instalat în cameră, s-a spălat pe față, și-a schimbat hainele și s-a calmat.

Acum se agita Țiplakov, comandantul hotelului pentru străini – așa se numea pe atunci, nici director, nici administrator, ci comandant. Nu știu dacă o asemenea funcție se plătea mai puțin decît, să

zicem, cea de „director al castelului de apă“, dar se numea exact așa.

Secretarul lui Mister Popp apăru în pragul camerei.

— Mister Popp vă roagă să-i aduceți micul dejun.

Comandantul hotelului luă din bufet două bomboane mari fără ambalaj, două sendvișuri cu magiun, două cu salam, le puse pe o tavă și, adăugînd două pahare de ceai foarte slab, duse totul în camera lui Mister Popp.

Secretarul scoase imediat tava afară și o așeză pe noptiera de lîngă ușa camerei:

— Mister Popp nu va mîncă acest mic dejun.

Țîlpakov se repezi să raporteze conducerii șantierului. Dar Granovski știa deja totul, fusese informat prin telefon.

— Ce faci, javră bătrînă, urla Granovski. Nu pe mine mă faci de rușine, țara o faci de rușine. Predă postul! La muncă! La cariera de nisip! Pune mîna pe lopată! Sabotorilor! Ticăloșilor! Vă trimit în lagăr, să putreziți acolo!

Așteptînd ca directorul să termine cu înjurăturile, Țîlpakov, un bărbat cu părul cărunț, își spuse în sinea lui: „Așa-i, o să ne trimită“.

Era timpul să se treacă la partea de afaceri a vizitei și Granovski se mai calmă. Firma lucra bine la execuția lucrării. Se montau rezervoare de gaze la Solikamsk și la Beriozniki. Mister Popp va merge neapărat și la Solikamsk. Pentru asta a venit și nu vrea deloc să spună că e supărat. De fapt nici nu e supărat. Mai degrabă uimit. Toate astea sînt fleacuri.

Granovski merse personal cu Mister Popp pe șantier, lăsă la o parte toate calculele diplomatice, amîna toate ședințele, toate întîlnirile.

Îl însoți personal pe mister Popp la Solikamsk și se întoarseră tot împreună.

Documentele fură semnate, Mister Popp era mulțumit și se pregătea să plece acasă, în America.

— Am destul timp, îi spuse Mister Popp lui Granovski, am economisit vreo două săptămîni,

pentru că maiștrii noștri... – oaspetele făcu o pauză – și ai voștri au lucrat bine. Kama e un fluviu minunat. Aș vrea să merg cu vaporul pe Kama în jos pînă la Perm sau poate chiar pînă la Nijni Novgorod. Se poate?

— Desigur, răspunse Granovski.

— Pot să închiriez un vapor?

— Nu. La noi e alt sistem, Mister Popp.

— Dar să cumpăr?

— Nici să cumpărați nu se poate.

— Înțeleg, nu se poate cumpăra un vapor de pasageri, pentru că ar perturba navigația pe artera fluvială, dar poate un remorcher, ce ziceți? Uite, unul cum e Ceaika asta, și Mister Popp arată spre un remorcher care trecea pe lîngă ferestrele cabinetului directorului.

— Nu, nu se poate nici remorcher. Vă rog să înțelegeți...

— Desigur, am auzit multe... Cel mai simplu ar fi să-l cumpăr. Îl las la Perm. Vi-l fac cadou.

— Nu se poate, Mister Popp, la noi nu se primesc asemenea cadouri.

— Atunci cum să facem? E absurd. E vară, vremea e minunată. Aici e unul din cele mai frumoase fluvii din lume, de fapt, adevărata Volgă, așa am citit pe undeva. În sfîrșit, am și timp la dispoziție. Dar nu pot să plec. Întrebați la Moscova.

— Ce poate să facă Moscova? Moscova e departe, recită Granovski din obișnuință.

— Atunci, rezolvați cumva. Sînt oaspetele dumneavoastră. Cum spuneți, așa vom face.

Granovski ceru o jumătate de oră de gîndire, îl chemă în cabinet pe Mironov, directorul Companiei de navigație, și pe Ozols, șeful sectorului operativ al OGPU. Le povesti despre dorința lui Mister Popp.

Pe lîngă Beriozniki circulau atunci numai două nave de pasageri: Uralul Roșu și Tataria Roșie. Pe ruta Cerdîn-Perm. Mironov îi spuse că nava Uralul Roșu era în aval, aproape de Perm, și n-avea cum

să vină repede. Din amonte, Tataria Roșie se apropia de Cerdîn. „Dacă o aducem repede înapoi – ne ajută voinicii tăi, Ozols! – și o mînam la vale fără opriri, Tataria Roșie va ajunge la debarcaderul din Beriozniki în cursul zilei de mîine. Mister Popp poate să plece.“

— Du-te la selector, îi spuse Granovski lui Ozols, și zi-le alor tăi să-i dea bătaie. Să urce un om de-al vostru pe vapor și să vină înapoi, să nu-i lase să piardă timpul degeaba, să nu se oprească. Spune-le că e o sarcină de stat.

Ozols luă legătura cu Annov de la debarcaderul din Cerdîn. Tataria Roșie ieșise din Cerdîn.

— Dă-i bătaie!

— Îi dăm.

Directorul șantierului îl vizită pe Mister Popp în camera lui de hotel – hotelul avea alt comandant acum, – și îl înștiință că a doua zi la ora două vaporul de pasageri va fi onorat să-l primească la bord pe înaltul oaspete.

— Nu așa, spuse Mister Popp. Spuneți-mi la ce oră, ca să nu stăm degeaba pe mal.

— Atunci la ora cinci. La patru voi trimite mașina după bagaje.

La ora cinci, Granovski, Mister Popp și secretarul acestuia sosiră la debarcader. Vaporul nu apăruse.

Granovski își ceru scuze, se îndepărtă și se repezi la selectorul OGPU.

— Păi încă nici n-a trecut de Icer.

Granovski gemu. Două ore bune de așteptat.

— Poate ar fi mai bine să ne întoarcem la hotel și ne întoarcem cînd sosește vaporul. Gustăm ceva, propuse Granovski.

— Adică să lăsăm pe mîine¹, vreți să spuneți, rosti cu subînțeles Mister Popp. Nu, vă mulțumesc.

1. Joc de cuvinte bazat pe rădăcina asemănătoare a cuvintelor *zavtrak* (gustare de dimineață) și *zavtra* (mîine).